

podujatia & správy

Medzinárodná konferencia *Stredoveká Rus a susedia (IX. – pol. XIII. stor.)*, Krakov, 24. – 26. november 2010

Adam Mesiarkin

Medzinárodná vedecká konferencia sa konala na pôde Inštitútu História, ktorý je súčasťou Fakulty histórie. Jej organizáciu na seba vzali študenti zlúčení v študentskom krúžku, v tzv. „koľe naukowym“. Tieto pre nás (ako študentov) nepochopiteľné dobrovoľné spolky sú v Poľsku bežným appendixom pri akademických orgánoch ako sú katedry či fakulty. Jeho členovia sa postarali o materiálne vybavenie a zabezpečenie chodu konferencie z fondov Jana Kochanowskiego, z fundácie študentov a absolventov Bratniak i s pomocou Rady študentských krúžkov Jagelovskej Univerzity. Zvládli celú organizáciu transportov, ubytovania a občerstvenia spolu so samotnými časťami programu konferencie doviest' k našej všeobecnej spokojnosti a príjemnému pocitu.

Na konferencii odznelo 26 študentských a doktorandských referátov trvajúcich od 15 do 20 minút, tri hodinové prednášky profesorov Leontiya Voytovycha a Dariusza Dąbrowského a docenta Martina Homzu. Odohrala sa jedna prezentácia časopisu a dve „otvorené debaty“, vedené troma odborníkmi za jedným stolom. Počet osôb, zúčastnených, študentov, či ich školiteľov môžeme ustáliť na čísle tridsať. Zúčastnení reprezentovali univerzity z Poľska, Ukrajiny, Slovenska a Litvy. Jazykmi konferencie boli ruština, angličtina a poľština. Program dní konferencie bol rozdelený do menších častí. Po každých troch študentských referátoch sa odohrala diskusia, nasledovaná krátkou prestávkou.

Stredu otváral príhovorom dr hab. Stanisław Sroka, riaditeľ Inštitútu História, po ňom predseda študentského krúžku, ktorý zastupoval neprítomného dr hab. Zenona Piecha, ktorý je jeho oficiálnym „patrónom“. Uvítacím slovom, ako sám povedal, smerovaným od srdca, potešil všetkých zúčastnených generálny konzul Ukrajiny v Krakove, Vitaliy Maksymenko. Následne si zobral slovo pre úvodný vyčerpávajúci výklad prof. Leontiy Voytovych z univerzity v Lvove na tému *Haličská Rus a Byzancia v XI – XIV storočí, vybrané problémy* – práve na prelome 11. a 12. storočia potrebovala Byzanc nových spojencov, pokiaľ možno výhodne umiestnených na Jantárovej ceste. Po obede nasledovalo prvé kolo referátov. *Vzťahmi Rusi s Litvou v legendárnej časti litovských letopisov* sa v jedinom litovskom príspevku zaoberal Vytas Jankauskas z Vilniaus Kolegija. Nasledovali príspevky monitorujúce komunikáciu so Škandináviou na príklade ženských ozdôb škandinávského typu na Kyjevskej Rusi a v porovnaní Ruského „*poludja*“ a škandinávskej dane „*weicla*“. Po diskusii nasledovala debata na tému *Stredoveká Rus v medzinárodných vzťahoch* s účasťou prof. Macieja Salamona, prof. Dariusza Dąbrowského a dr. Myroslava Voloshchuka. To, že organizátori spomenuli až v poslednej chvíli, že každý z trojice má mať pripravenú reč na 15 minút nerobilo nikomu problém. Prof. Salamon vykreslil líniu byzantskej politiky voči Rusi, od nepriateľstva až po sobáš Vladimíra. Rovnako zdôraznil, že časť byzantskej spoločnosti tento akt vnímala s rozčarovaním a rovnako, že celkovo počet rusko-byzantských sobášov bol nízky oproti zväzkom s Arménmi či Bulharmi. Prof. Dąbrowský načrtol obraz sobášnej politiky z pohľadu Rusi, poukázal na jej mnohostranné smerovanie i na riziká s tým spojené a tak na veľký vplyv v lokálnej politike. Vtipne poznamenal, že Rurikovci mali poloveckú krv, keďže neboli ojedinelé manželstvá Rusov s poloveckými ženami a z pohľadu širších kontextov sa znovu ukázala dynastická prekríženosť na príklade oživenia dynastie Piastovcov cez Rurikovcov a opačne. Dr. Voloshchuk sa venoval vzťahom Rusi a Uhorska, ktoré sa v 11. a 12. storočí prejavovali sobášmi a občasnou vojenskou pomocou, pričom

hlavný rozvoj kontaktov zo strany Uhorska i Poľska nastal po nájazde Mongolov. Kultúrne a pokrvné prelínanie odôvodnil aj príkladmi zmiešaných rusínsko-latinsko-slovanských osobných mien ako aj maďarskými toponými na území Ukrajiny. Po prestávke nasledovali posledné dva referáty študentov Jagelovskej Univerzity, týkajúce sa obrazu etník a etnickej identity: Vitaliy Batsula predniesol príspevok *Kmene a ich pohanské zvyky v nechronologickej časti Nestorovho letopisu*, kde poukázal na Nestorovu znalosť klasickej literatúry; referát Lukasa Skowronka na ťažkú tému „*Náš*“ a „*cudzí*“ na Rusi, skončil ako to už býva zvykom, konštatovaním potreby metodologického klasifikovania pojmov „národ“, „kmeň“, etc. Po krátkej diskusii sa všetci účastníci presunuli na spoločnú slávnostnú večeru, odštartovanú mnohými prípitkami s prísľubom rozširovania spolupráce.

Vo štvrtok sa začínalo o 9. ráno a za celý deň odznelo najviac referátov. Tematicky pokračovali v problematike medzinárodných kontaktov Rusi so Západom a Byzanciou. Adrian Jusupović z Univerzity vo Varšave hovoril o funkcii palatína a *Vplyve uhorského dvora na úradnícku terminológiu Haličsko-Vladimírskej Rusi*. Nasledovala reprezentácia Univerzity Komenského v podaní Zuzany Orságovej, ktorej presvedčivý prejav zvýraznený perfektnou angličtinou odstrašil potencionálnych konkurentov v diskusii a nikoho nenechal na pochybách, že v otázke *Rusko-poľsko-uhorských vzťahov v dynastickej politike Bela IV.* je ako doma. Adam Mesiarkin v príspevku venujúcom sa *družine* ako spoločenskej organizácii nevyhranenej ani etnickej ani chronologickej zdôraznil jej charakteristické črty na príklade družín Mieška I., Boleslava Chrabrého, sv. Václava, Boleslava I., sv. Štefana a družín Kyjevských, rovnako ich úlohu pri budovaní základov včasnostredovekého štátu. Po diskusii a prestávke nasledovalo kolo referátov týkajúcich sa cirkevných dejín, menovite *Katolícka cirkev a Rus v X. – XII. storočí, Sv. Jacek (Hyacinth) a dominikáni v Kyjeve – medzi historickou pravdou a legendou, Pápežská diplomacia a juho-západná Rus v XII. storočí*. Byzantskými vplyvmi v kultúrnej, ideologickej a právnej oblasti sa zaoberali ďalšie štyri príspevky. Referát Andriyho Pavliuka z Predkarpatskej Univerzity sa venoval *Byzantskému vplyvu na vzťahy rusko-nemecké v časoch Olgy*, jeden z organizátorov Marcin Kumięga z domácej univerzity hovoril o zaujímavom *Obraze Rusi v byzantských prameňoch v IX. a X. storočí*. V podaní Mateja Gogolu z Univerzity Komenského na pravé poludnie odznel príspevok na tému prenášania foriem a byzantskej symboliky na Rus: *Byzantský vplyv na vládcov Rusi v druhej polovici XII. storočia na príklade rostovsko-suzdaľského kniežata Andreja Bogolubského a Manuela I. Komnéna*. Opäť dokázal pripravenosť našich zástupcov v rovine jazykovej ako vedomostnej. Hodinovou prednáškou provokoval k zamysleniu doc. Martin Homza – *Pohraničie rusko-poľsko-uhorské: miesto severných slovenských komitátov Uhorského kráľovstva vo východnej politike Arpádovcov do polovice XIII. storočia* vyvolalo častými otázkami do publika a modernými analógiami žiadanú odozvu, žiaľ pre nedostatok času sa diskusia musela ukončiť. Do sociálnych dejín načreli príspevky o vplyve cudzích kultúrnych okruhov na mužský odev na Rusi a do širšieho antropologického konceptu zapojila Ivanna Papa z Ľvovskej Univerzity ruskú verziu potulných hercov, muzikantov, *skomoročov*. Prof. Dąbrowský z Univerzity Kazimíra Veľkého v Bydgoszczy v svojom hodinovom výklade krátko zhrnul potrebu opatrnosti pri prechádzaní prameňov z rôznych uhlov. Prešiel ku genealogickému prekvapeniu a neuveriteľným spôsobom vtiahol prítomných do *Kruhov ruskej stredovekej kniežacej rodiny*, na príkladoch Romanovičovcov. Článkom, ktorý uzavrel bohatý a vyčerpávajúci štvrtok bola sumarizácia *Pionieri archeológie Kyjeva* z pera Moniky Kamińskiej z Jagelovskej Univerzity.

Na druhý deň už o 9. ráno začal hovoriť Andryi Zhyvachivskyi z Varšavy o *Turkických etnikách v službách kniežat južnej Rusi*. Na príkladoch spolupráce černigovských Rurikovcov s Polovcami ukázal, že susedstvo s kočovníkmi nemuselo ústiť vždy do nenávisťného vzťahu. V téme venovanej kočovníkom pokračoval Serhiy Kozlovskyy z Ľvova, podobne jeho ukrajinská kolegyňa Iryna Tymar z Predkarpatskej Univerzity

s *Vojnou a mierom vo vzťahoch rusko-poloveckých*. Rovnako študenti domácej univerzity predniesli svoj pohľad na *Polovcov a Rus aj Subedeja – víťaza od Kalky a dobyvateľa Rusi*. Po prezentácii Študentských historických zošitov z Ivano-Frankovska nasledovala otvorená debata s názvom *Rus v interdisciplinárnych výskumoch: archeológia, umenie, náboženstvo*. Za archeológiu sa žiaľ nedostavil prof. Parczewski, prístup z pohľadu dejín umenia prezentovala dr hab. Małgorzata Smorąg-Różycka, uznávaná odborníčka na poli byzantského umenia a dr hab. Krzysztof Stopka, obaja z Jagelovskej Univerzity. Tiež začali prezentáciou metód, problémov a perspektív ďalšieho výskumu. Hovorilo sa o počiatkoch skúmania umeleckých prejavov v časoch romantizmu, o prenose monumentálnej architektúry zároveň s myšlienkovým prenosom. Vyhlásilo sa, že na poli dejín umenia stredovekej Rusi je množstvo nových a otvorených tém, ako aj to, že rekonštrukcia kláštorov a iných pamiatok bráni v ďalšom výskume. V diskusii reprezentantka kunsthistorie hravo odpovedala na všetky otázky zúčastnených historikov, presvedčivo vyvrátila tvrdenie, že na Rusi sa preferovali stavby z dreva z dôvodu absencie materiálov, či kvalifikovanej pracovnej sily. Poukázala na množstvo nálezov byzantskej tehly, či stavebných vplyvov prichádzajúcich s kameňom z Poľska, Uhorska, Čiech ako i to, že ruské knieža si mohlo zaobstarať toľko staviteľov, koľko chcelo. Dr hab. Krzysztof Stopka sa v príhovore venoval historiografii, pozitivistickému prístupu k prameňom, pramenným edíciám a v debate cirkevným dejinám i prehľadu rôznych vierovyznaní, na ktoré bola stredoveká Rus naozaj bohatá. Spomenul dedičstvo slovanských a škandinávskych pohanských rítov, prítomnosť „latinických“ kupeckých kolónií v Novgorode a Kyjeve, s ktorými prichádzali, ale i odchádzali ich duchovní. Zmienil sa o Arménoch, ktorí boli pre Rusov pochopiteľne heretikami, tiež o haličských Židoch a viere Mongolov.

Po obednej prestávke sa všetci zišli na oficiálne zakončenie konferencie. Jej súčasťou bolo zhrnutie a oznámenie o publikovaní príspevkov v zborníku na jar 2011. Rovnako bola prijatá myšlienka o vytvorení tradície v každoročnom organizovaní konferencie, pričom sa stanovilo, že ďalší ročník sa uskutoční na Ukrajine. Na konferencii odznelo množstvo zaujímavých referátov nasledovaných plodnými diskusiami, trvajúcimi často do neskorých nočných hodín. Koniec novembra bol v Krakove naozaj mrazivý, ale v priestoroch Inštitútu Históriae hriala priateľská atmosféra postavená na výbornej príprave zo strany organizátorov a otvorenosti kolegov z Poľska, Ukrajiny, Slovenska a Litvy.

Jubileum 400. výročia úmrtia Caravaggia.

Výstava „Caravaggio“ v priestoroch Scuderie del Quirinale v Ríme,

20. február – 13. jún 2010

Katarína Nádaská

Udalosťou svetovej kultúry roku 2010 je 400. výročie úmrtia lombardského maliara Michelangela Merisi (1571 – 1610), zvaného Caravaggio. Výstavou roka 2010 je v tomto jubileu expozícia vo výstavných priestoroch Scuderie del Quirinale v Ríme, ktorá trvala od 20. februára do 13. júna 2010. Rovnako pre Scuderie, bývalé pápežské koniarne, je rok 2010 jubilejným desiatym rokom výstavnej činnosti. Niekoľko takýchto superlatívov a jubileí pospolu predznamenáva, že návštevník sa stane svedkom jednej z najlepších výstav tejto sezóny minimálne v európskom meradle.

Okrem umeleckého zážitku diela ponúkajú pre historika akúsi fotografiu minulosti. Nie preto, že štýl obrazu je, ako sa klišeovito uvádza, odrazom svojej doby, ale preto, že každé z diel predstavuje konkrétnu situáciu, potrebu, požiadavku a funkciu. To všetko

vôbec nemusí zodpovedať akejsi všeobecnej predstave o danej dobe. V prípade Caravaggia sa pohybujeme v dobe Wiliama Shakespearea, Waltera Raleigha, Giordana Bruna, sv. Ignáca z Loyoly alebo Rudolfa II. Preto sú aj Caravaggiove práce produktom konkrétnej situácie a dodávajú konkrétne živé farby písomným či hmotným prameňom z jeho doby.

Výstava v Scuderie del Quirinale bola výsledkom najnovších výskumov o maliarovi. Použila inovovaný pohľad na jeho tvorbu. Diela nepredstavuje v chronologickom poradí, ale podľa hlavných inšpiračných oblastí maliara, ktoré sa prelínali jeho životom. Pospolu vystavili zobrazenia slávneho ovocia a Baccha, motívy z Kristovho života s obrazmi Jána Krstiteľa, emauzských učeníkov a podobne. Jednotlivé fázy výstavy boli odlišené farebne (červená, zelená, sivá). Kurátori na výstave predstavili výlučne autorsky nesporné Caravaggiove maľby. Podľa tohto zámeru expozícia vystavovala tie najslávnejšie a najdôležitejšie plátna z Caravaggiovej dielne, čo znamenalo realizovať ich zapožičiavanie z najvýznamnejších galérií sveta (Galleria degli Uffizi vo Florencii, Hermitage Museum v Petrohrade, Metropolitan Museum v New Yorku, Staatliche Museum v Berlíne, National Gallery v Londýne a ďalšie). Zostavenie tejto unikátnej zbierky 25 diel ostane výnimočnou udalosťou zaiste na dlhé desaťročia. Výstavu sprevádzali aj podujatia ako napr. seriál prednášok kurátorov a odborníkov na vystavované maľby. Niektoré z Caravaggiových originálov sa však do Ríma dostať nepodarilo (*Zosnutie Panny Márie* z Louvre, *Sedem skutkov milosrdenstva* z Neapola a *Sťatie Jána Krstiteľa* z Malty).

Kvantitou nie rozsiahla, no ideovo veľmi čistá výstava zaplnila dve výstavné poschodia Scuderií. Pri vstupe do expozície a na medziposchodiach sprevádzali originálne exponáty aj ich elektronické prezentácie a taliansko-anglický sprievodný text. Označenia jednotlivých obrazov obsahovali všetky potrebné informácie o datovaní a pôvode, ale neboli vždy umiestnené na dobre viditeľnom mieste. Realizátori plochu nasvietili veľmi jednoducho, no pôsobivo. Vytvorili v priestore efekt šera a svitu, umeleckej techniky vystavovaného majstra. Nasvietenie však značne zhoršovalo viditeľnosť diel pri určitých uhloch z pohľadu diváka.

V prípade tohto podujatia nie je možné pristaviť sa pri najvýznamnejších kúskoch alebo označiť niektorý z nich za vrchol expozície, pretože takmer každý z vystavených obrazov patrí k až notoricky známym artefaktom svetovej kultúry.¹ Predsa však môžeme spomenúť diela, ako sú *Muzikanti*, *Judita stínajúca Holofernesa*, *Falošní hráči*, *Ukladanie Krista do hrobu*, *Dávid s hlavou Goliáša*, *Obrátenie Šavla* alebo *Zatýkanie Krista* (s autoportrétom maliara), ktoré patria zrejme k najznámejším. Zážitkom je vidieť ten istý motív spodobený na viacerých maľbách, kedy sa zreteľne javí rozpoloženie maliara ako aj potreby objednávky, čo je prípad štyroch zobrazení Jána Krstiteľa a dvoch rôznych podôb večere v Emauz. Jedna je jasnejšia a emotívnejšia, druhá mystickejšia a ponurejšia, ako bolo pre majstra aj obdobie, keď ju tvoril. Za zmienku tiež stojí maľba *Zvestovanie*, impozantne inštalovaná v závere výstavy. Sprievodný text o nej hovorí ako o nedávno dokázanom diele Caravaggiovej ruky. Na margo toho sa však ozvali hlasy, ktoré overuje aj samotný pohľad na obraz, že dielom lombardského majstra je iba anjel, kým postava Panny Márie má iného autora.

Caravaggiove práce sú prevratné technikou šerosvitu. Ani Edisonovi ako vynálezcovi žiarovky sa nesnívalo o svetle, aké dokázal na svojich plátnach vytvoriť tento maliar. Dával svetlo tme a tmu svetlu. V súčasnosti by sa určite uplatnil ako prvotriedny osvetľovač. Maľoval nefalšované emócie, neriedenú prirodzenosť až naturalistickú skutočnosť.

Diela Caravaggia pôsobia na všetky zmysly človeka. Vôňa ovocia, hudba, závan pokoja alebo utrpenia, ruch hostincov a hostín, šramot brnení a mečov, krik spravodlivosti a zrady, tóny života aj smrti, ticho tajomstiev, zázrakov a radosti, ale aj mnoho iného sa

¹ Zoznam vystavených diel: [online] Dostupné na internete: <<http://www.scuderiequirinale.it/Mediacenter/FE/CategoriaMedia.aspx?idc=274&explicit=SI>>

„ozývalo“ zo stien sál. Vravou návštevníkov zaplnený výstavný priestor tak pri každom obraze stíchol a bolo jasne „počut“ len reč daného diela. Či išlo o fikciu, alebo o skutočnosť si už musí každý zodpovedať sám.

Archeologický výskum kostola Všetkých svätých v Dechticiach, 6. – 23. júl. 2010

Peter Podolan

V dňoch 6. – 23. júla 2010 sa pod vedením Mgr. Petra Nagya z Archeologického múzea v Bratislave, súčasť Slovenského národného múzea, konal archeologický výskum kostola Všetkých svätých v Dechticiach (okr. Trnava).¹ Súčasne prebiehal aj architektonicko-historický výskum pod vedením Ing. arch. Jaroslavy Žuffovej, CSc., ktorá výskum podporila aj financiami zo svojho grantu; výskum sa uskutočnil majoritne vďaka prostriedkom, ktoré v grantovom programe Ministerstva kultúry SR *Obnovme si svoj dom* získala Obec Dechtice.²

Vo viacerých ohľadoch jedinečný „horný“ kostolík s patrocíniom Všetkých svätých sa nachádza v okrajovej časti obce Dechtice, obklopený miestnym cintorínom, ktorý sa používa aj v súčasnosti. Budova je zaujímavá unikátnym pôdorysom, ktorý zvonku predstavuje obdĺžnik (blížiaci sa štvorcú), vo vnútri pôvodne s oválnym priestorom (blížiacim sa kruhu), orientovaný približne v západno-východnej osi s jednou, na východ orientovanou pretiahnutou polkruhovou apsidou, zaklenutý dnes už čiastočne zrezanou kupolou. V období baroka (1741) bola k stavbe na západnej strane pristavaná veža (zvonica) a cez podvežie otvorený nový západný portál, výrazným zásahom do interiéru bola prístavba mohutnej barokovej emporie (1756), pričom v západnej časti boli takto zotreté krivky pôdorysu vnútornej steny a upravená bola v tomto priestore aj kupola.

Stavba si zachovala niekoľko prvkov pôvodného románskeho vzhľadu (hríbovité osadenie kupoly i klenby v apside, portál na južnej strane, kruhové okno, tehlový ozubený vlys a vonkajšia výzdoba na apside), prvky gotickej prestavby (okno a portál na južnej strane), neprehliadnuteľné sú spomínané barokové zásahy. Zásadná rekonštrukcia prebehla v roku 1932, veža bola opravená po jej poškodení počas 2. sv. vojny, ďalšia rekonštrukcia, ktorej súčasťou bolo najmä nové zastrešenie, prebehla v rokoch 1982 – 1983.³ Rok postavenia (?) stavby – 1172 sa údajne nachádzal na víťaznom oblúku,⁴ v súčasnosti sa dá oprieť iba o údaj pomerne neskorej kanonickej vizitácie.⁵ Ďalšou zaujímavosťou stavby je skutočnosť, že ako stavebný materiál bola použitá tehla, kameň iba minimálne v základových partiách, až barokové prístavby majú kamenno-tehlový charakter.

Unikátom sú v interiéri zrejme už len na južnej strane lode a apsidy zachované cenné nástenné maľby z 13. a 14. storočia, ktoré objavil Václav Mencl.⁶ Okrajovo spomeňme

¹ NAGY, Peter. *Archeológia kostola Všetkých svätých v Dechticiach*. Pamiatky a múzeá, č. 4, 2010, s. 40-42.

² *Slovenské románske rotundy sa začali obnovovať*. [online] Dostupné na internete: <<http://veda.sme.sk/c/5169365/slovenske-romanske-rotundy-sa-zacali-obnovovat.html>>

³ Ďalšie podrobnosti pozri ŠIMONČIČ, Jozef – BAŠO, Mikuláš. *Dechtice – kostol Všetkých svätých*. Komárno : Komárňanské tlačiarne a vydavateľstvo, 1997; ORIŠKO, Štefan. *Poznámky k románskemu kostolu v Dechticiach*. In *Pamiatky Trnavy a trnavského kraja 2*. Trnava : Pamiatkový ústav, Regionálne stredisko v Trnave, 1998, s. 29-34; *Dechtice*. [online] Dostupné na internete: <<http://www.apsida.sk/c/3115/dechtice>>

⁴ VARSÍK, Milan. *Dotyky s minulosťou*. Martin : Osveta, 1988, s. 35.

⁵ Niektoré údaje z kanonických vizitácií: DUBOVSKÝ, Ján Milan. *Cirkevné dejiny obce Dechtice*. 2006. [online] Dostupné na internete: <<http://www.fara.sk/dechtice/view.php?cislocianku=2006080007>>

⁶ ORIŠKO, ref. 3, s. 31-33; VARSÍK, ref. 4, s. 35-41; NAGY, ref. 1, s. 41; *Nariadenie vlády SR z 1. júna 1991 o vyhlásení a zrušení vyhlásenia niektorých kultúrnych pamiatok*. [online] Dostupné na internete:

barokové plastiky v interiéri, vrátane oltára a kryptu. Spomenuté skutočnosti dodávajú pamiatke nesmiernu cenu z mnohých hľadísk – od všeobecného historického, k technicko-stavebnému, architektonickému a umeleckému.

Bezprostredným dôvodom na vykonanie archeologického výskumu bola nutnosť doriešiť spôsob odvlhčenia, svoju úlohu zohral čas i nešťastné riešenie odvodňovacieho systému od dažďových zvodov až po nevhodný betónový pás okolo celej stavby, ktorý spôsoboval ďalšie problémy s cyklom zrážkovej vody. Rekonštrukcia tohto systému bola podmienená spomínaným výskumom, ktorý súčasne odkryl situácie pre stavebno-historický výskum.⁷

Prácu v miestami stiesnenom priestore obmedzovala okrem betónového pásu a vyasfaltovaných plôch, ktoré boli sčasti odstránené, aj existencia novodobých hrobov, čo znemožnilo detailné preskúmanie najmä severnej vonkajšej strany objektu. Ďalší problém predstavovalo statické zaistenie objektu (nutnosť ponechávať stabilné bloky medzi jednotlivými sondami), na pracovných podmienkach na južnej strane sa podpísalo zase nadmieru horúce slnečné počasie, preto boli v tejto časti práce dlhodobo časovo obmedzené. Vo vnútri predstavovala problém kvalitná liata „terazzo“ podlaha pravdepodobne z čias rekonštrukcie v 30-tych rokoch minulého storočia, ktorú bolo treba vyrezať a odstrániť. Výskum sa nakoniec realizoval v niekoľkých sondách – dvoch na severnej strane, mohutnej sonde na východe pri apside a troch sondách na južnej strane, pričom jedna z nich bola súčasne sondou na západnej strane, medzi stenou lode a vežou. Jedna sonda bola vytýčená v blízkosti južného portálu aj v interiéri, špecifickým bolo aj otvorenie krypty.

Výsledky výskumu na počiatku načrtávali skutočne prevratné nové zistenia (domnelý mohutný kamenný múr pod apsidou), ktoré sa však nakoniec nepotvrdili a naopak nadmieru zaujímavé a nové poznatky boli objavené v samom závere výskumu.

Zlatým klincom programu výskumu malo byť otvorenie krypty rodiny Jackovičovcov v interiéri po približne 80-tich rokoch, ktoré sa skončilo sklamaním – krypta bola síce v perfektnom stave, suchá a omietnutá, ale tento stav nedovolil žiadne overenie stavebnej či archeologickej situácie. Chodba smeruje na západ k podvežiu, ale omietka znemožnila identifikovať možné zamurované výklenky.

Výskum teda nepotvrdil existenciu staršej stavby, naopak dokázal jednotné založenie i stavbu jej pôvodnej formy, teda, že loď i apside vznikli v rovnakej dobe. Ukázalo sa tiež, že stavba bola založená na pomerne subtlých základoch (9 riadkov tehlového muriva), pričom tehly boli kladené do ryhy, vykopanej až po únosné podlažie a iba jej nerovnosti boli vyplnené lomovým kameňom a hlinou.⁸

Unikátnou v minimálne celoslovenskom rozsahu je rímsa po celom obvode stavby, skladajúca sa z dvoch pásov špeciálne vyrobených tehál – horného so zaobleným a dolného so šikmo skoseným profilom, ktorá ohraničovala akýsi sokel.⁹ Pretože sa nachádza miestami už pod dnešnou úrovňou terénu, bola zvlášť poškodená nevhodným systémom odvodnenia stavby najmä na murive apsidy.

Ďalším nadmieru zaujímavým nálezom v interiéri bolo objavenie hneď niekoľkých úrovní pôvodných tehlových podláh pod dnešnou z liateho betónu. Zhruba 50 cm pod ňou sa nachádzala najstaršia, z rovnakých románskych tehál ako zvyšok stavby, nad ňou sa zachovali aj dlážky z doby renesancie a baroka.¹⁰

<<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=11214&FileName=91-z299&Rocnik=1991&AspxAutoDetectCookieSupport=1>>

⁷ Porovnaj *Rotundu v Dechticiach chcú zrekonštruovať*. [online] Dostupné na internete:

<<http://trnava.sme.sk/c/5304566/rotundu-v-dechticiach-chcu-zrekonstruovat.html>>

⁸ Porovnaj NAGY, ref. 1, s. 41.

⁹ BAKOVÁ, Iveta. *Kostol v Dehticiach prekvapil archeológov*. [online] Dostupné na internete:

<<http://trnava.sme.sk/c/5498536/kostol-v-dehticiach-prekvapil-archeologov.html>>

¹⁰ NAGY, ref. 1, s. 42.

O podobe stavby vypovedajú aj zvyšky strešnej stavebnej keramiky, ktoré sa nachádzali v zásypoch v bezprostrednom okolí stavby, dokazujú, že kostol bol pôvodne zastrešený keramikou strešnou krytinou korýtkového typu.

Pri kopaní systému sond bolo odkrytých množstvo hrobov, identifikované boli aj akési „zberné“ jamy do ktorých miestni hrobári ukládali nájdené kostrové pozostatky – nachádzali sa najmä v „kútoch“ pôdorysu stavby. Niektoré z kompaktných hrobov obsahovali aj drobné nálezy: bronzové spínadlá odevu, strieborný prsteň s modrým očkom (17. st.), k hrobovému inventáru patrila zrejme aj drobná strieborná minca – viedenský fenig Fridricha Pekného (14. st.).¹¹

V sonde na severnej strane stavby boli prekvapením nálezy keramiky lužickej kultúry z neskorej doby bronzovej, ktoré dokumentujú aj praveké osídlenie lokality.

Vďaka živým spomienkam dechtického rodáka doc. PhDr. Juraja Roháča, CSc. bol „znovuobjavený“ masívny fragment kamennej náhrobnej dosky (13. st.) s vytesaným motívom „Y“, ktorý zrejme predstavoval časť (oblúkovitú podnož) kríža.¹²

Na záver spomeňme pomerne pestrú škálu fauny v okolí kostolíka, ropuchy a najmä mladé jedince niektorého druhu skokana predstavovali nechcenú zábavu, pretože pred začatím akýchkoľvek prác bolo treba neposedné obojživelníky odchytiť a odstrániť zo sond, kam sa dostali počas noci. V zvlášť exponované rána bezpečný odchyt približne 30 žabiek neplánovane zabral zhruba 30 minút.

Je zrejme, že výskum posunul o veľký kus úroveň našich znalostí o lokalite, niektoré tajomstvá si však udržala pre budúcich objaviteľov.

¹¹ NAGY, ref. 1, s. 42.

¹² Podrobnejšie pozri ORIŠKO, ref. 3, s. 33.